
РОЗДІЛ 8. ЛІНГВІСТИКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА ІНФОРМАТИКА В ПРАВОВІЙ СФЕРІ

Підрозділ 8.1.

Проблеми сучасної правової лінгвістики та перекладу

Мізецька В. Я.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доктор філологічних наук, професор кафедри іноземних мов*

«НЕСПРАВЖНІ ДРУЗІ ПЕРЕКЛАДАЧА» В АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТАХ

В українській мові наявний цілий ряд слів, які мають спільне походження зі словами англійської мови. Але обсяги значення цих лексичних одиниць можуть не співпадати. Це так звані «несправжні друзі перекладача».

Типовим прикладом останнього є слово *conservator*. Дійсно за своїм графічним образом воно співвідноситься з іменником «консерватор». Однак насправді воно означає «опікун, охоронник». Англійським аналогом слова *conservator* є іменник «*conservative*».

Також і слово *consilium*, хоча і має лексико-семантичний варіант «консиліум», однак у судовій практиці виконує іншу семантичну функцію і перекладається як «день, призначений для дебатів сторін».

Лексема *communication*, крім всіх відомих значень (повідомлення, комунікація), має ще одне значення, яке актуалізується в юридичних контекстах – «розсилка копій документів».

Слово «*composition*», крім добре відомих значень «композиція, склад», в юридичних документах нерідко використовується в більш вузькому професійному значенні – «компромісна угода боржника з кредитором». В міжнародному праві воно також означає «угода про перемир'я».

Ніякого відношення до концерту не має слово *concert*, коли воно зустрічається в юридичних контекстах. В цих випадках воно має значення «погодження, узгодження, змова».

Слово *combine*, безумовно, означає «комбінувати», але стосовно злочинного світу воно набуває значення «утворювати злочинну спілку». Відповідний іменник *combination* має значення «злочинна спілка».

Лексема *commandeer* не є іменником і не перекладається як «командир». Це дієслово, яке слід перекладати як «примусово набирати до армії», або як «реквізувати, присвоювати». Слово «командир» в англійській мові перекладається як «*commander*».

Слово *confederate* має не лише нейтральне значення «конфедерат» або «союзник». У документах слідства воно набагато частіше актуалізує значення «спільник, співучасник злочину».

Нерідко неточності виникають при перекладі іменника *confrontation*. Воно дійсно має значення «конфронтація», але в справах слідства воно означає «очна ставка».

Лексема *elements* в юридичному сенсі перекладається як форс мажор, форс-мажорні обставини, хоча воно зберігає в інших випадках значення «елементи».

Лексема *dispute* треба перекладати за допомогою лексем «конфлікт, спір», коли йдеться про трудове право, а не за допомогою української лексеми того ж кореня *диспут*.

Чимало непорозумінь виникає і зі словом «*to construe*». Перші асоціації призводять до помилкового вибору еквівалента. В юридичній практиці слово *to construe* означає «трактувати, тлумачити закон», а зовсім не «конструювати». Відповідно іменник *construction* не має в правовому контексті нічого спільного з будівельними конструкціями. Воно означає «трактування». Відповідно *canons of construction* перекладається як «норми трактування», «*equitable construction*» – поширене трактування тощо.

Лексема *contingent* в функції іменника має значення «контингент». Але в функції прикметника воно набуває іншого змісту і означає «випадковий, можливий, умовний, залежний від обставин». Наприклад, *contingent claim* перекладається як «можлива претензія», а «*contingent debt*» як можливий борг.

Іменник *deduction* зустрічається в юридичній літературі в різних значеннях. Далеко не завжди його слід перекладати як «дедукція». Переважно воно виконує іншу функцію і означає «погашення, знижки, вирахування».

Звичайно не має ніякого відношення до приймання їжі слово *diet*, коли воно зустрічається в юридичних текстах. Тут воно набуває значення «законодавчі збори, парламент (не англійський)», а також «міжнародна конференція». Ще одне значення слова *diet* – «день з'явлення в суд». Таким чином лексема *diet* є справжнім юридичним полісемантом.

У сфері трудового права лексема «*differential*» перекладається не як «диференціал», а у фіскальному значенні слово як «надбавка».

Ще один «несправжній друг перекладача» – іменник *faculty*. В юридичному контексті він рідко використовується в значенні «факультет». Це буває лише в матеріалах, присвячених навчальним закладом, у тому числі юридичним. У правовому контексті він частіше за все зустрічається в множині, набуваючи іншого змісту – *faculties* – «здатності, можливості».

Не повинна вводити в оману звукова і графічна близькість слів *occupation* та *окупація*. Хоча в деяких випадках дійсно може йтися про окупацію, все ж частіше цей іменник використовується в значенні «рід діяльності». А дієслово *осциру*, крім таких значень, як «окупувати, займати територію», має й інше значення «володіти».

Таким чином, графічна та звукова близькість слів різних мов ще не означає співпадіння їхніх лексико-семантичних варіантів і потребує дуже ретельного підходу до вибору відповідного значення в відповідному юридичному контексті.